

BUNJEVAČKA I ŠOKAČKA VILA.

SUZE ZA DRAGIM OTCEM.

† 28. Studena 1861.

„Dosta starče!.. jošter devet lietá
Pak bi evo viek prohujo ojeo,
Što bi gledó toga biela svieta, —
Dosta! dosta! — za žetvu si zrzeo!
Ko u Srpnju klasje zrnjem bujno,
Prignuo k' zemlji glavu s mierno,
nujno.

Dost' si bio u školi života;
Dost' vidio različnih krajevah
Nauživo njinih se krasota', —
I starinah nagledao dičnih, —
Svjedok bio važnih događaja'
Što nam poviest vieka tog nabraja.

Narode si gledó uzrujane,
Kad francezki vikor sve zamuti, —
Prestole si gledó uzdrmano, —
U bojevih sudjelovo s' ljuti', —
Gledó kako sreća ruglo stvara,
Pravi cara robom, roba cara . . .

Za to doba rata, zatim mira,
Dosta si se trudan namučio,
Dosta misleć napiso papira,
Dost' načito, dosta naučio;
Polu vieka, dosta, premnogo je,
Rob si sinji bio službe svoje.

Al i dosta svoga za života
Sladjanih si časovah uživo,
Veso s bratjom, da bješe milota,
Začin ti si svakom društvu bivo,
Ljubljen, cienjen štovan od svakoga
Ko muž srdeca dobra poštenoga.

Svega toga već je dosta bilo
Uživanjah i patnjah za tebe, —
Duh i tielo već se iznevjerilo,
Dost' je! već si preživio sebe!
Dost' je, seli, putuj iz tog svieta,
Ni su za te Matuzala ljeta.“

Ove rieči ko da tajno sluša'
Bolna otca kada no posietí',
Pak mi tužna slutijaše duša,
Živá više neću ga vidjeti;
Osobito kad me blagosiva,
Ja o vječnom već razstanku sniva.

Odoh srdcem grozno razkidanim
Kud me moja stroga služba zvaše,
Odoh s' očim' rujno zaplakanim, —
S Otcem tužne sestre mi ostase, —

Al se ipak ja uzdah u Boga
Kojeg milost i moć je premnoga.

Njom ga tješih mojih u listovi'
I molitvom sa svakdanjom mojom,
A on svaki listak svoj ponovi
Živom nadom, žarkom željom svojom:
Da me može ž vidjeti,
Pak nemari odmah tad umrieti.

Kuku! pusta ovog svieta nado!
Hrano slatka, žučju zalivena, —
Slastju svojom sve hraniš što j' mla-
do,

A opijaš starca pogrbljena, —
Ali riedko, vrlo riedko jao!
S tebe s' kogod želje dokopao.

I ti moga hrani otca stara,
To mu težke razblažava boli,
Ali jao! ljuto li ga svara,
S vrška želje ti ga baci doli,
Da mu srdce od žalosti puče,
A da moje za njim sad jauče.

Jao! tanka brzojavna žico,
Naopako sam te upoznao,
Kuku! žico crna zlokobnico,
Po tebi mi jad na srdce pao;
Crn donese prvi glas ti meni
Da mi umre otac moj milani.

Kad od njega bolna željno čeka,
Il od sestre, glasa utješljiva,
On kad čeka iz mog lista lieka,
Kad me željâ vidit još za živa,
„Tad mi bolná, njeg smrt ah! zadavi,
A ti žico crn mi glas taj javi.

Tak' za majkom i ti ode otče,
Za godinu i tebe izgubih,
Tako pravo postadoh sirotče,
Jer izgubih s tobom sve što ljubih,
Stobom umre skoro sva mi nada,
Sva utjeha i žitja naslada . . .

Tko će sad me mudro svjetovati?
Od milinah tko lebdit nadamnom?
Tko me . . . dikom svojom zvati?
Tko se slatko razgovarat samaom?
Spominjuć mi udes žitja svoga,
Da mi bude školom žitja moga . .

Jao! otče, tvoja slatka usta
Zamuknuše na vieke za mene,
Bez tebe mi srieća moja pusta,
Sve radosti tugom ogorčene;
Što sve tako meni bilo nebi,
Da s' izpuni zadnja želja tebi . . .

A tako te Višnji meni uze,
Poleg mudre svete volje svoje, —
A ostavi meni čemer suze,
Ranu grdnu ah za srdce moje!
Ranu, što će bolit me za tobom!
Suze, što će viek teć ti nad grobom!

Teć će žalnom pratnjom uzdisaja:
Vječna hvala žarkoj na ljubavi!
Kojom otče mlada me uzgaja,
I život mi ka dobru upravi,
Umnom svojom i mudrom besedom,
I u svačem dobrijem izgledom.

Hvala vječna na svim milostima!
Kim za svoga obasu me vieka,
Bivšeg doma tvojim pred očima,
I učećeg svieta sred daleka; —
Na svemu ti hvala neizmierna,
Sa suzami srdeca mog čemerna!

A kad ljubav vratit ti nemogo'
Čim te samnom hladna smrt razstavi,
Za sve nek ti plati dobru Bogo,
Uživanjem vječnim u rajslavi;
Ah! to bit će svakdan molba moja,
Sve do moga grobnoga pokoja.

A taj pokoj dobro će mi doći,
Ma pre došo — ako mi još veći
Jad predstoji u tog svieta zloći,
Te cvilio budem u zlosreći;
Tad se Otče Bogu moleć tuži,
Da što pre me na viek stobom združil..
Milanko.

REŠTAURACIA.

Jesil čuo Stipe
Šta divani Mate,
Da glase novine
Da prave istine
Da će bit usvaja
Gospode biranja,
Čak od vicišpana
Do selska domina.

Al će da se pije
Da se vino lije,
Ala će da pate
Te kukavne patke,
Janci i pilići
Pa mladi pućici,
Aldumaša bitće
I kod dida Miće.
Jer on ima sina
Punoga vrlina,
Postatće i on šta
Makar kancelišta.

Sad će da zatutnji
Od glasova ljuti,
Živio i Eljen!
Pa ma bio bijen.
Sad niko ne drima
Svakvo živo sprema,
Svudse radi piše
Alse štempli troše,
Pa damije taj cig
Šta će koštat žig.
No nek nekse minja
Nekse dotiriva,

Kad je samo volje
Nebil bilo bolje,
Nas minjati neće
Jer nas vrime prodje,
Jersmo ostarili
Zube pogubili,
Babe su nam stare
Porod izrodile,
U snazi oknule
Jezikom klonule,
Sad nas nepitaju
Gdi nam ljudi piju,

Još dakle ovako
Staro kojekako,
Daj malo poživit
Minu dočekati,
Da i to vidimo
Pa da ocinimo,
Oćel već Bog dati
Na nas smilovati,
Danam bude bolje
Toj njemu od volje.
U Futoku 1871.
Knežević.

UGARSKI ŠOKCI I BUNJEVCI.

II. STARINSTVO.

Da mi Bunjevci i Šokci lakše upoznamo sami sebe, valja nam se pustiti u što dublju starinu, treba nam proniknuti duševno i tvarno razvitje praotacah naših, te ga spojiti s današnjim stanjem ukupnih južnih Slavenah praukakah njihovih; jer samo onaj narod cvate i bujno živi, koj se oslanja o čelični stožer pravjekih vremenah, i životnu iz njih crpi nauku za svoju dobu.

U prastaro, siedo doba, prije nek je braći Magjarem i na umu bilo doći amo u Ugarsku, a Hrvatom i Srbom u Hrvatsku i Srbiju, cvala je crkva Kršćanska u Murzi (Osieku), po Ptolomeu Malombre zvanog, s sve do g. 1574 pod imenom Musia poznanoj. Pavo Šafarik (slov. starožit. II. str. 449.) sjeća se českog Osieka, oko g. 805., pa muije, da ime slavonskog. Osieka siže od českoga. Nije s gorjega ako još pripomenem, da su u slavonskom Osieku, žalibože danas pomagjarenom i poniemčenom, gospodovali Turci sve do g. 1687. Kadno udrise na nje Srbi i Slavonci, a tu po Krištoforu Boćtiju bje Bunjevcah i Šokacah, te srušise i spalise onaj drveni most, protežući se pôdrug sata od tvrđjave Osječke do sela Darde, što ga sagrađio Osmanin car Soliman, i tim preprečiše Turkom put, da netjerahu dalje carske vojske pod vojvodom Lesljem (III. str. 85) — Osim Murze cvala je crkva Božja u Saloniki, Tridentu, Akvilejih i Lorah. — Ona je trpila mnogo, osobito za Dukljana Dalmatina.

U to pravjeko vreme cvatnje kršćanske sjedjahu na rimskom prestolu tri cara sva tri sremska sina: Decij, Avrelj i Probo — te s Dukljaninom, Upravdom i Sikstom 5. papom rado se ozivahu Slaveni.

Za seobe narodah naseliše Skordisci današnju Slavoniju, Srbiju i Bosnu. Slavenska plemena Skordisci tuj zatečena podvrgoše se prevažnijoj sili nadošljakah. U to nekako doba vidimo i Bugare di se u državi tog imena spajaju sa Slavjani i pokoravaju duševnoj sili njihovoj; oni bo su provenstvovajući kroz celo stoljeće njihovi spasitelji. Kako Bugare tako i kašnje Magjare, zadržavše značaj svoj, preobladala je duševna sila naših slavjanskih pradjedovah u Ugarskoj. Ta ova dva primjerka budi nam dovoljno za dokaz, da su oni prastari stanovnici, kojim su se Kelte doselili bili pravi Slaveni.

Za Jlire znamo posve vjerojatno da nisu bili Slavjani. Pod Filipom II. macedonskim kraljem, a otcem, Skendra Velikoga kralja perzijskoga, htješe se odciepit od Maće donije, te i oni i Daki digoše se pod Aleksandrom na odpor, nu loša jim bila sreća; jer padoše pod

prvašnji jaram. Kelte slaše poklisare k Aleksandru da se slože s njime proti Dakom i Ilrom, al u to doba skoče Iliri i Grci na obranu svoga prava i, posliedak bjaše taj, da su se Daki ostresli gospodstva Skenderova. Za njimi se puste i Iliri u ratovanje za slobodu i podje jim za rukom izvojtiti si samostalnost i udariti put novoj dobi.

Kelte se sukobe jošter s Rimljani; rat im traje punih 150. uspješnih godinah, al kad bi g. 222 pobjedi ji Scipio i otme jim Milan. Robstvo jim poče kletom izdajom.

Po razpadu Maćedonije oslobode se sasma Iliri i dobiju 238. g. kralja Agrena. On umre i ostavi si sina malodobna Pinosa. Vladaše mu dakle mati Teuta žena Agronova. Iliri za nje otmu Drač; nu Rimljani kroz poslanike navieste joj rat g. 229. Ona se u tjeskobi povjeri Dimitru Hvarskomu, koi ju izda; i, tako morade učiniti sramotan mir, odrečenu vladu predati i, izgubiti ilirske države.

Dimitar tim nezadovoljan sduži se s Antigonom macedonskim i s Istrom, te odpane od Rimljanah. Al zamalo ga saveznici ostave i Rimljani svladaju; — predadu vladu Pinesu i otvore punički rat.

Panonski narodi u Bosni i Slavoniji bjehu u to vreme od skordiskah sasma neodvisni. Tu neodvisnost njihovu prezirnim okom smatrao je rimski car Oktavijan, pobiedivši sve si narode uokolo. udari na Dalmaciju a zatim na Panonce u Bosni i Skordiske smiešane sa Slavjani u Slavoniji. G. 33. osvoji Sisak glavni grad Skordiskah i cio položaj zemlišta dolje do Dunava.

U to doba prekrilio je Marbuđ svojom vlasti sve zemlje do baltičkoga morja. To se Oktavijanu gerdo vidilo, pa udari g. 60. na Marbudu prijana svoga s Tiberijem i Sencijem. Kad su vojne doprle do medje Marbudove pobune se panonski narodi, dignu se listom na junačke noge i porodi se nečuvana jedna najstrašnijih pravječnih bitakah, u kojoj bojnu poljanu prikriilo 200.000 lješinah.

Blaž.

(Slidi.)

KUĆA BUNJEVAČKA.

Davno je bilo, kad sam bio ditetom u kući moji didovah, al što starii idjem, to mi se sve lipše i lipše izvijaju prilike mojeg ditiinstva — prid ogledalom uspomene. U toj kući je pribivala brojna familia, bilo je tu mladića i divojakah, no i čoporak mužkih i ženskih malanih, srićna kuća, koja je svakom dobom napučena. Tu su stari koji i u poslenih dnevih idju u crkvu, pak kad

so mladi po njivah razidju, i na žestokom suncu se privijaju pod vilama ili kosama, oni svete Mise posvetilište sa svećenikom prikazivaju, da bude i trud i plod blagoslovljen. Ima nevinih mladih srcah, što još nisu ogorčana zlobom mržnjom ni su odrvejena sebičnostju, dakle svlačemu se znadu radovati, što na nebu i na zemlji vide i čuju; udese krasne svete ili svitovne pjesme pak i ono što je starostju okorjelo — razdragaju. Ima malani, vrhu koji se i oni pomire, koje je strast omrazila ta iz njih kipi ljubav i razliva se po svoj obitelji, ko iz kaleža cvitnog mio miris — po zraku odaje. Dragi bože! alje to lip život bio. kada smo se počeli božiću radovati s bratićih i aesticami već od prve zornice.

One lipe svete pisme, koje su naši roditelji u veče na čast Blažene Dvice pivali, jako su nas pripravljale na onu radost, koju će mo na badnji dan uživati.

Što je bilo kod nas to je sve istinito i ozbilno bilo. Nama nisu tajno pripravljali božićne darove, da nas iznenade na badnji dan; kanda je to porodjeni Isus čudnovatim načinom nama prineo. Radost naša bila je ozbilna i uvik je iz istine izvirala. Naši roditelji su znali da je pamet za istinu, a srce za ozbilnost stvoreno, dakle nisu htili nijedno varati, već su držali da valja oba dvoje time razvijati, na što ju je Bog stvorio.

No kud sam se zaveo, neka čine drugi kako ih volja kloni, neću da tudju radost umanjavam, kad se tako slatko od one spominjem, koju sam davno vrlo davno al istinito i ozbilno uživo, u onim milim krugu jedne obitelji, koje su članovi kost od jedne kosti, krv od jedno krvi bili. Slatka ozbilnost zašto si tako kratka bila!

Da si dulje trajala valjada bi mi i život dulji pak i zdraviji bio, ta više bi imo slatkosti — da je umišam onoj gorkosti, od koje bi dosta bilo na svaki dan prošlosti samo jednu kapčicu udjeliti, da nam pogled u nju omrkne.

Blažena je kuća bunjevačka, u kojoj je sva godina podijeljena po svetih dnevih. Svaki čin obiteljski se po kakoj svetkovini označiva. Svakog čeljadeta rodjaj — ženitba i. t. d. po takvim se uvadja u pridavni ustmeni kalendar familie. Adventom se počima godina erkvena. Njemu se u bunjevačkoj kući svi unapred raduju. Mladji članovi familie svi se spremaju u crkvu, jerbo slaveni rado imadu ovu ranu službu božju, pošto se na ovoj nerazgleda kako je koji obučen. Slaven misli da je dostojno da se stavi prid lice božje u čistoj odići, al neima tu narav da se gizda kad u crkvu idje, jerbo se boji, da će i njegova i bližnjeg biti onda veća pozornost na haljinu, nego na službu božju, što bi po njegovom prostom al ozbilnom shvatu Boga veoma vridjalo. Ovih danah dakle navadno u svasdašnjjoj odići polaze crkvu i onda su često veseli, i oni siromasi jel se mogućni po ruvu ne odlikuju. U to doba se slaviani sićaju da je Blažena Dvice putovala Bethlehemu, siromaškim načinom, da se carska zapovid izpuni, i proročanstvo o spasitelju obistini, rodi se u štali, koji je s nebesah došao. Stariji ostaju kod kuće i kad se mladji povrate, nadahnjeni milostju božjom koju su moljbom i svetom pismom crpili iz bezkryna posvetilišta. Onda u skupu i to veselo potroše doručak, kojje lahko bilo pripraviti, ta guške su bile kljukane da se može prženica gušćiom mastjom natopiti. A svinji potučeni da se divenca i krvavica mogla izpeći. Veče rom smo se dakle već radovali, kako će mo u jutru kad smo jutrašnju molitvu vršili slatko blagovati. No molitva baš se nije uvjek od srca odkidala, ta svaki je već svojeg

života izkusio: da neima sladjeg od sna, i da niko tako slatko ne spava kao dite, buduće mu je zdrava duša u zdravom tielu; u veče ga taj sigrom umorena kini a u jutru se teško prikiđa. Al sačuvaj bože da bi jutrom ili večerom zaostala. Ni pruta nije tribalo iz zapečka viditi, dosta je bilo kazati: da se kruh neće pekmezom namazati, da se neće koja jabuka ili suha šljiva u torbicu na škulski put dati, pak smo jurišom stolu pritekli i uz njegov klečeć s Mamom Boga molili.

To je svako dite znalo da je treća nedilja u Adventu Matericama a Četvrta otcima posvećena.

Sad kad se u moje ditinstvo udubim — onda mi prid oči dolazi — da su slaveni ozbilno s Bogom s kopčani — oni su četvrtoj zapovidi božjoj u ovom nevinom običaju sveti spomenik uzdigli.

Po ovim su štovali najpre Otčinstvo Nebesko Boga otca, i Materinstvo Blažene Dvice Marie Isusa svojeg spasitelja i po njemu kao odkupitelju, i Duhu posvetitelju naše. U to dakle božanstveno očinstvo i materinstvo su uložili slaveni, ono svoje očinstvo i materinstvo, koga se tiče ono poštivanje: komu je obećan dug život u četvrtoj zapovidi, i taj dug život nepovlači se samo na osobu sina ili kćeri, već prilazi na njihovu porodicu, od koje se sastavljaju obitelji. Materice i Oci dakle uzbuđuju slaveni i na uzdržanje svoje narodnosti. Budi Bogu hvala što me je Majka slavenska rodila! Ta da sam od druge bio rodjen, nikad toli radosti dičie nebi uživao. Jedvasmo čekali da osvane dan matericah, i da od zvonu podne. Sad nam nije došlo na pamet, da u kujnu povirivamo, i prid peč iztrčavamo, i gledamo dali je Mama već izvadila prisnac, ta premda je nas uzbijala da vrata neotvori zamo, da ju nesmetamo, ipak kad se tepsia izvadila, teškoje održala: da nam pojedan komadićek neuručii, i veselu larmu neumučka. Buduće da nismo znali šta prije da činimo željeni prisnac zagrizamo, ili vruće duhaue ladi mo. Nisam zaboravio da se više puta i ruka i usta ožegla. Al na materice ni prisnac nas nebi kući privezao, ta svaka bunjevačka familia, tako je razvrižena ko plemeniti koren, ogromna stabla. — Sve Tetke ujne, strine, kume Prije seke i Milke tribalo je obićii, sve počastitati, jerbo nas je svagdi čekala, jabuka orasi šljive, i višnje i kruške suhe, ili baš i krajcara, koja je onda mnogo vridila, jerbo je za nju Možeš dao i crna i žuta sladora, sladka drvceta, kore kruha sv. Ivana, a u varošima Čiča Iso je i Alve prodavo.

A na otce smo tako striceve, ujece Tetkove i kumove pozdravljali Kobi od nas srićni bio kao smo kod kuće Mami izesapili šta smo svagdi dobili, a koliko smo kolača izili to smo običajno kazati zaboravili, svagdi nas je mila rič i ponuda dobrog otca i Matere dočekala, sve rodove kakosmo rasli tako smo ih poznavali, oni su stariji, a mismo jačili i rasli. Ljubav starih u mladjane se prilivala, i u rodu mišala, pa tako krvnog rodstva radost veselje ummožavala. Mah je kakva čiča zima vladala ta nas nije pričila, moro se obićii sav rod, jel dasmo kojeg izostavili manje bi ora — sakupili, i manje ljubacah kod kuće od izpitivaju će matere primili. Onda ni ruke ni noge ni uši nisu zebli, radost je sva druga osićanja nadjačala, krasno vrime zašto si tako kratko bilo!

(Slidi.)

GOSPODARSKÉ ŽIVINE.

(Konac.)

Ljudski valja obhadjat sa živinom, kad si je uprego — mira snage ograničena je i u živini i to polag puta na

kojim je tiraš, što naši stari nisu na putove mudro trošili, i što se i danas — košto nam se nimci rugaju, na drumovi, blato na blato baca — tomu nisu konji volovi krivi, zaluda dakle batinom udaraš kad zapne, već tim ga samo na to siluješ : da se prikine, ili primori, njega mučiš, i na sav slideći život oslabljavaš, a sebi štetu pripravljaš, on ti nemože kazat, koliko da na kola tovariš, al da pitaš tvoga razuma taj bi tebe više puta na udarce odsudio, nego živinu. Kasat, kad kad i potrčat treba živini — jel to njena narav iziskuje, al ne košto gavaliri čine — kojima otcu u argelah konje odhranjivaju, da po 2—3 sata bez oduška plavo kasaju ili oni kiržiaši — koji kako od Baje — Osieka ili Vinkovca potrču neće stat — dok se konji neprimore kanda je živina kriva, što je gazda svoju kiriu prolupo. Srića ako na putu nije kaka mijana svoj stan razvila — jel onda umoreni i uznojeni konji posli trke moraju najedanput stati, pa više puta i nepokriveni po dva sata gladni u koli drežditi, dok se kočiaš nije sit nalio.

A koje taki srićno do kuće dotirao — i nije supruga kojom srićno opazila da kapiu otvori, to se deka priko nje, šta je njemu briga što će se iztrti. Akoje ne napravi, a ono će avlia po godinu dana na sokak otvoreni usti zjati. Toje žalostna dužnost trizne žene : da mora pijana muža zastupat kod konja — njezino je u blatu i kiši izprezat, i u košaru uvadjat, po konje srića akoje hrabra, te će ji kako tako namirit, al ako je bojazna moraju dreždit dok se kočiaš nije izaspavao, što ipak nije tako pogibeljivo : ko ono kad izpregne a on što brže poji i hrani, jel stim i najbolje konje osakati, to isto spada na volara i na čobana, koji samo sebe voli a ne živinu; uz tog se napati živina i u lieto i u zimu. Da kažeš našem volaru ili kravaru da se marva češe — onbi te u oči izsmijo. Al ne zato što on nebi toli razloga imo : da je i po živinu bolje ako se očisti već radi linosti, on tako misli da poso netrieba sporiti.

Od naše pozornosti zavisi takodjer i to : da nam živine u narastjaju, u obliku lipotu, i u tilu snagu sobom na sviet donesu i zadržu. Mudri gazde dakle uvik će na to gledati, da liepe snažne, i svakako dobro stverene, angire, bikove — ovnove, neristove dobivaju. Nijeli to prava budalaština, da čovik odhranjiva živinu cienes od 20—60 fr. dočim može odgojavati od 100—200 fr. da sitne prljave ovčice, opore vune odhranjiva, kad može finie vune, i većeg narastjaja steći — ta briga i pića uviek je jedna. Samo što živina iztraživa da bude kao noseća zaštedjena, što ne čini toliko : da je netrieba upotriebovati, što više baš je valja uprezati, samo nije slobodno pritovariti, i trčati, već veoma paziti, da se neudari, ladnom vodom ne napoji, plisnivom slamom, ili sinom ne nahrani. Mladi plod osobitu opaznost iztraživa svakog gazde. Tu naravno nemožemo se upuštjat u one pouke : koje su navlastito za svaku mladu živinu potrebne, već samo u obće ona načela navadjat, pod koja svakovrstne mlade živine spadaju. Ko želi živinu odhraniti taj mora mater dobro hraniti. Po svaki stvor odljučena je nika doba, po naravoslovni zakoni, u toj dobi se mora svako udo tako izvijat kako priroda želi; oni dakle koji ma u kojoj dobi zapuštaju mladi plod, da zakrlja ma skogjeg uzroka, neka nemisle : da se to može kasnie naknaditi, jel kadje druga doba nastala, ta mora ono izvijat, što je za nju po naravi odredjeno, al isto tako i oni griše, koji suvišnom hranom pritiraju, jedno ili drugo svojstvo moći

će dostignuti, al sigurni mogu biti : da će ukupna svojstva gubitak patiti, svašta potriebuje svoje vrijeme, i svašta je dobro samo u svoje vrijeme. Drugo imadu u pozor uzeti gazde : da je takodjer svakom uporabljenu po naravi svoje vrijeme obilježeno, dakle i tom da se živina za našu korist i to : da se za plodjenje upotriebljava, što je dakle prije vrijeme to je škodljivo, tim što će gazda koju živinu prije izvršene dobe u ham ili jaram upregnuti, dobiće prvo da će je prije izpregnuti, a drugo da mu poso pouzdano nikad neće vršiti, košto ni priranim plodom neće obogatit, jel će živina prvo oslabit, drugo nejak plod doneti, treće i prije pristat plodit, ili baš i prije vrijeme poginit.

Treće pazit treba da živina neomekša, ili neodivijači omekša kad je tako odhranjivamo : da je svakom neugodnom vremenu uklanjamo, pa se snjome ko s diecom sigramo, kojim načinom i koj kakve zle običaje prisojji, kakoje skakanje na čovika, vućanje, bacanje, i griza, — navadno od takvi ridko postane kakva uzorna živina. Isto takoje škodljivo i zapustit živinu da odvijajači, a takima postanu, ako ridko u doticanje s čovikom dolaze; jel dok se mogu ukrotit poklem se višeputa sila upotrieblja, ili čovieka mogu osakatiti, ili u sebi taku pogrišku dobiti, radikoje je vlastnici više nemogu po volji koristiti.

U obće dobro će biti zabilježiti što jedan Barun običaje kazati : da se ljudi s jednom kašikom čorbe daju privezati, čim daje razumiti : da je moguće jilom i pićom silne prijatelje sebi steći, naravno take : koji će te hvaliti i slaviti samo nemoj od nji ništa izkati; ipak mnoga je u tom istina : da se jilom pićom — krotkoćom — liepom i blagom riećom sva štalakše dostiže — nego goropadnosću zato i po živine valja to načelo : da is najdivljom treba blago obhadjati ako je želimo ukrotiti, jel goropadnim načinom ili će mo joj strah zadati, ili će mo je upornom učiniti, a nijedno svojstvo pije podobno da se pokornost učvrsti, jel će nas tamo osramotiti, ili bas unesrićiti gdje bi najmanje čekali, liepim načinom koji uviek kake jistbine na ruki nosi, i najdivljija živina mora će se pridati. To je način koji na toliko dovede živinu : da rieći svojeg gospodara razumi ta buduće je Bog odredio da mi od živine a živina od nas živi, moroje ostavit i obilježiti i ono sriedstvo ; s kojim treba sa živinom obhadjati, a to kako već gori rekosmo nemože biti drugo, već jedino rieć čovičja, zato je Bog čovieku priveo živinu ; da joj ime dade, što je čoviek riećom učinio. Sa živinom se dakle treba razgovarat, pa će se volji našoj prilagodit, batina i kanžia, to su ostanci starog neukrotjenog vremena, dobro ćeji biti metnuti u Museum : da mladji vide kakim stvarima se posluživali stari, i razsuditi znađu : kako valja poštivat onu obraženost : koja je pronašla : da su te stvari više škodljive nego plodonošne bile.

MISLE LJUDI.

Što ja danjom provlačim se krajom
Broz šešira i go' brez čakšira ;
Misle ljudi da sam čudne čudi :
Da ja nemam nigdi ni šešira,
Ni šešira nikakvih čakšira,
A ja imam al jih samo štimam
Još od lani piju u mijani! . . .

Jukić.